

Издаје сваке
недеље.

ПРЕТПАЛАТА СЕ ПЛАЋЕ
НАПРЕД УРЕДНИШТВУ.
УРЕДНИШТВО ЈЕ У БО-
ГОСЛОВИЈИ.

СИОН

ЗА СВЕ СРПСКЕ КРА-
ЈЕВЕ СТАЈЕ НА ГОД.
60 ГР. ИЛИ 6 ФОР. НА
ПО ГОД. 30 ГР. ИЛИ
3 ФОР. НА ТРИ МЕС.
15 ГР. ИЛИ 1 ФОР. И
50 НОВ.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА ОД
НЕРЕДОВНИХ ДОПИС-
НИКА НЕ ПРИМАЈУ СЕ.

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, ВАСПИТАТЕЉЕ И РОДИТЕЉЕ.

Издаје и уређује ПРОФ. БОГОСЛ. АРХИМ. НЕСТОР.

**ПОЗДРАВ
ЊЕГОВОЈ СВЕТОСТИ**

ГОСПОДАРУ И КЊАЗУ СРПСКОМ
МИЛАНУ М. ОБРЕНОВИЋУ IV.

ПРИ ПОВРАТКУ ЊЕГОВОМ ИЗ ЦАРИГРАДА У ПРЕСТОЛНИЦУ
19. Маја 1874. године.

Добро дошо Светли Књаже!
Са далеког пута твог,
Дична надо и витеже
Узданицо рода свог!

Данас мати Србија
Слави творца небесног,
Што у недра сад своја
Прима дичног вођу свог!

Јер теб' жуди народ твој
Ка' јутрењи сунца зрак,
И за теб' ће живот свој
Жртвовати радо свак.

Теби жели сваки Срб'
Да рашири државу,
Немањића дигнеш грб
И достигнеш ту славу!

Да понесеш златну круну
Силног цара Душана,
И прославиш домовину,
Да узвисиш Србина.

Да следујеш стопама
Великога Милоша,
Коме међу Србима
Не би срећа лоша.

Тебе чека Приморје
Далмација и Балкан,
Да расветлиш призорје
И створиш им светли дан.

На те чека Косово
Да га ланца опростиш,
Свето место царско
Да јуначки освојиш.

Там' су свети Дечани
Силног краља Немање,
Душанови спомени
И дворови Страхинје.

Ту је свети Призрен-град
На широком Косову,
Славни српски Цариград
Што казује нам славу!

Ту је крвца Лазарева
И његових војвода,
Ту Срб' чека дане нове
Да му сине слобода!

Теб' се нада младо Српче
С' Дрине, Купе и мора,
А с' Балкана то Бугарче
Да му сине сад зора!

Света места, свете цркве
Под зулумом душмана,
Очекују зраке нове
Од витешког Србина.

Тебе чека Милешево
Орид, Скадар на Бојани,
Бања-Лука, Сарајево
И на мору Солун дивни.

На Неретви бели Мостар
Ниш, Приштина, Пазар-Нови,

У Приморју равни Котар
По Руменли сви градови.

Сиротињске сузе носе
Врбас, Босна Неретва,
А с' Косова отуд росе
Ибар, Рашка Морава.

Ту је света Грачаница
И Ђурђеви Стубови,
Ту је Призрен престолница
Где се Душан још слави.

Духовенство песму поји
Ка' престолу свевиншег,
И сав Атон, који стоји
Покрај мора тог сињег.

Тамо браћа храбри Срби
Лаворове плету венце,
Да на главу метну теби
Да им сине лепше сунце.

Теби светла узданицо!
Данас кличу Срби сви,
И сви желе теб' деснице
Буд' нам **Милош први!**

Поведи нас стазом стрица!
И крвничке прогнај паше,
Нек јуначка та десница
Оствари нам наде наше!

Од **Милана Станића** — Драгачевца
УЧЕНИКА III. РАЗРЕДА БОГОСЛОВИЈЕ.

Св. Тројице.

Овај празник, који народ наш зове „Св. Тројице“ има у себи више значаја, па зато и носи више имена.

Тако још у старом завету тај празник звао се „*ијаде-сјатница*“, а то с тога, што је то био педесети дан од осло-

бођења Јудеја из робства Египетског, кад се Бог, на Гори Синају, јавио изабраном народу своме и дао му, преко пророка Мојсеја, прве писане законе-законе „*десјатословија*.“ Тај дан, за спомен божијег законодавства, светковали су Јудеји и сматрали за један од највећих празника својих.

У новом завету, цркви хришћанској, тај дан добио је још два нова значаја, која су се спојила са оним првим значајем старозаветне цркве. И Христова црква слави спомен божијег законодавства на Гори Синају; с тога су све хришћанске цркве тога дана исбићене травом и шумом, те тако представљају живу слику Горе Синаја, на којој је изабрани народ први пут примио од Бога писане законе.

И у ново-заветној, хришћанској цркви, тај се празник зове такође „*пјадесјатница*“, а то с тога, што је то био педесети дан од васкрса Христовог, кад се први пут јавио роду људском Дух свети, те задахнуо апостоле духом премудрости и упитио их на проповед науке христове, која је преобразила свет и преродила човештво.

За спомен тога знаменитог догађаја, што је тога дана Дух Свети сишао на апостоле, те их силом божије благодети оснажио и оспособио за великодело-проповед слова божијег, црква хришћанска, слави тај дан под именом „*сошествије Св. Духа*.“

Осим та два спомена: божијег законодавства и сошествија Св. Духа, овај празник имао је још један-трећи спомен, а то је спомен првог сабора цркве христове-сабора апостолског, који је тада држан у Јерусалиму.

Због тог тројаког значаја могао би се овај празник праведно назвати *Тројицом*, но народ га наш зове тако из другог и то много важнијег основа, а на име, што је тога дана први пут јавио се роду људском Дух Свети, као треће лице божества и што хришћани од тог дана славе Бога у три лица-у лицу свете „*Тројице*.“

Браћо, хришћани! празнујући данас овај знаменити празник Св. Тројице, сећајмо се оних закона божијих, који су

нам тога дана даровани, па се по њима владајмо и управљајмо, ако хоћемо да будемо прави синови божији; сећајмо се оне благодети Духа светог, која је тога дана обилно изливена на Апостоле-прве проповеднике науке христове, те они, помоћу те благодети, пронеше слово божије по свима крајевима света без страха и трепета, па немојмо се ни ми ничега бојати за проповед христове науке, ако хоћемо да будемо достојни ученици хрстови; сећајмо се оног првог сабора апостолског, који је тога дана држан, те с братским договором одпочели велико дело, које се крунисало успехом, па немојмо ни ми приступити никаком важнијем делу без братског разговора и договора, ако хоћемо да будемо достојни чланови саборске цркве, која сва важнија питања решава на саборима у духу народних представника.

Радимо тако, па ће нам света Тројица-помоћница у сваком делу помоћи.

Историјски развитак српске цркве

(НАСТАВАК.)

За њим је управљао Зетом његов старији син *Иван*, (1471), који је имао своју столицу у Жабљаку. Он се сасвим одмето од Мљечића и заузео јужне пределе Црногорске. Иван је знатан владалац зетски; он се својски старао о слободи свога народа, и много је урадио, *те се од црногорца развило јунаштво*, којим се они и данас одликују. Он се више пута борио с турцима, а год. 1473. бего је у Италију, од куда се 1480. или 1482. опет повратио. У то време, стешњен од Турака, а остављен од својих савезника — Мљечића, разори своју престоницу град Жабљак и повуче се у црно-горска брда¹⁾. Онда је, како нам историја прича и митрополију пренео из м. Врађина на Цетиње (1482. г), где је себи дворца, а поред њега и диван манастир у име св. Богородице начи-

¹⁾ Ibid.

нио. После га је обдарио богатим прилозима и сместио у њ Зетскога (из Врађине) митрополита *Висаријона* са 25 калуђера¹⁾.

Овде је ред да прозборимо и о самој митрополији зетској. Почињући од митрополита Висаријона, који је управљао црквом зетском 1485. год. и под ким је пренешена столица зетског митрополита на Цетиње, сви остали, што за њим долазе, сматрају се као засебни и самостални преставници цркве црногорске. Управ од њега, т. ј. од митр. Висаријона и започиње нова историја зетске, иначе црногорске цркве. До њега, и митрополит зетски, као што смо већ напоменули, имао је своју столицу у м. Врађину²⁾. Назив митрополије, добила је зетска црква још под Душаном, кад је основан био патријархат у Србији, а донде се бројала у ред обичних јепископија. Кад је манастир грађен, није се ни мислило, да ће доцније у њему бити митрополија зетска, но да је одиста у њему, а не на другом ком месту стално била, о томе нема никакве сумње³⁾.

Преко 250 година од својег постанка, до првог опустошења, манастир је Врађина једнако напредовао и цветао. То посведочава још и садашње народно велико поштовање према његовом имену, месту и спомену. Он је био и српска лавра, и српска митрополија, и срп. народна школа, и сиротињска

¹⁾ И монастырь прииан (т. ј. цркви) сотвориохъ возпоконие мнхомъ, сже митрополитъ зетскыи нарекохомъ аще воздетъ озгодно милостивити господи... И еше тавон озунисмо съ свѣтштенными оци архiereи съ преосвѣщенными митрополитомъ зетскимъ кнрѣ Висариѣномъ и с епископомъ кнрѣ Влѣоломъ и збрлтихомъ късомъ.... — Историја Црне Горе од искона, до новијег времена. Списана Симеоном Милутиновићем Сарајлијом. У Београду 1835. г. стр. 5. и 8. и Гласн Х. св. XXVII стр. 169.

²⁾ Врађина се зове једна мала отока у скадарском језеру и лежи између Жабљака и причке нахије, на сред пута, којим се од црнојевића реке у Скадар и обратно вози. Гласник Х. св. XXVII чл. „Врађина узети“ од Н. Дучића. стр. 166.

³⁾ Крисовуља о томе наштампана је у истом чланку, г. Дучића, стр. 168.

кућа, у којој је околни православни народ вазда налазио душевне и телесне ране.

Турци, по освојењу други пут града Жабљака 1482. г., и по изласку митрополита Висаријона из Врађиње, запале манастир, где је се, као што околни народ и сада прича 9 калуђера угушило од дима под манастирским сводовима¹⁾.

Ето тако пропаде м. Врађина ова стара српска богомоља, у којој су побожна срца хришћанска пуних 600 година узносила топле молитве к небу и славила свевишњег!

С променом политичког стања и премештајем катедре митрополитске из м. Врађина на Цетиње, изгубио се и стари назив митрополије зетске.

Са смрћу Ивана Црнојевића (1490.) световна власт у Црној Гори почиње јако слабити. Син његов Ђурђе, био је у непрестаној борби, које споља, које изнутра. У осталом и сама природа догађаја ишла је на то, да обори сасвим власт светских поглавара у Црној Гори. Млађи брат Ђурђев-Стеван (иначе Станиша), намеравајући да преотме владу од старијег свог брата оде Бајазиту II. и поиште заштиту и помоћ од Турака. Са Станишом, било је још неколико црногораца, који су пристали били уз њега, против Ђурђа. Турци једва дочекају ову прилику, одма потурче Станишу и назову га *Скендербег*; за тим му даду у помоћ војску, с којом се он крене на Црну Гору²⁾. Намера Станишина остане на празно, јер га брат узбије и победи; али се деси друга несрећа, која је дуго време велике јаде задавала православним црногорцима. Истурчени црногорци, — они што одоше са Станишом — као заробљеници у боју, настане се у Црној Гори и задрже своју нову вјеру — мухамедову. Ово је био велики удар за нејаку Црну Гору, од ког се она доцније с тешком муком ослободила.

¹⁾ Ibid pag. 166.

²⁾ Истор. срп. народа за школе, од 1866. г. стр. 118.

Све ове неприлике, које су биле од замашног утицаја и управо реметиле сво друштвено и политичко стање Црне Горе, можда су и нагнале Ђурђа, да се одрече управе над Црногорцима. Било како му драго, тек Ђурђе је још за живота свог оставио владу и предао управу над Црном Гором, тадашњем митрополиту *Берману*¹⁾, а сам се са женом и децом настанио у Мљеткама, где је 1514. године и умро. Одавде се сад и започиње влада митрополита у Црној Гори.

Пред Берманом, а после Висаријона, по споменицама и записима на књигама (под 1493—1512. г.) био је митр. зетски *Вавила*, што је врло могуће; јер се спомиње, да је он при пренашању столице из Врањина на Цетиње био јепископ (*Monumenta Serbica*, р. 533). Но дал је он у време преласка Црнојевића у Италију био митрополит, то се поуздано незна. Као подвласни митрополиту зетском, спомиње се још у год. 1551. и некакав јепископ *Ромул* (Српс. Далм. Магав. за 1854. год. стр. 33). Али гди су седели ови јепископи, такође нам још није познато²⁾.

Дакле, по одласку Ђурђа Црнојевића у Мљетке, једити преставници како духовне тако и светске власти у Црној Гори, били су митрополити на Цетињу. За сво време XV, XVI, XVII. и XVIII. века, они су управљали народом Црногорским и као духовни пастири и учитељи, и као судије и старешине народне. С тога и црквена историја Црне Горе тога доба, носи на себи више карактер политички, него духовни. Просто рекавши, вера је код црногораца вазда била само мотив, а народност и политичка слобода, главни фактори у историји.....

(НАСТАВИТЕ СЕ).

¹⁾ Повјесница Црне Горе, М. Медаковића. У Земуну 1850. год., стр. 34.

²⁾ Краткиј Очерк прав. црк. Е. Голубинскога, стр. 603.

Србско црквено питање у Аустро-угарској

(од Нила Попова).

(СВРШЕТАК).

Вршачки владика Кенгелан, који је васпитан у истој школи и у истом правцу, као и Стојковћ, могао би имати подједнако с њим гласа и поштовања, ако би му се поправило поремећено здравље.

Између људи новије школе, епископ Никанор Грујић, по својим способностима могао би заузети прво место и задобити народно поверење, које је уживао још у првим годинама свога јавног рада. Но с тог времена, кад је постао администратор патријаршије и прешао на страну реакционарске партаје, па пристао уз њено мњење, да сама влада може попунити митрополитску катедру без народно-црквеног сабора, он је изгубио сву популарност. Берман Анђелић, који је намењен за владика бачког, стоји сад на челу црквене реакције, коју је он створио и којом управља. Вештина са којом он уме да тежње сваке владе употреби на своје цели, помогла му је да „*внуши*“ мађарском министарству грофа Лоњајија ту мисао, како црквена аутономија, утврђена на основима узетим из народног живота, може бити врло опасна за државу и да је по томе у општем државном интересу: да влада потпомаже његов сопствени значај и утицај. Његовом утицају на владу приписују се и оне незаконите наредбе владине односно црквеног имања, које су биле извршене у разним местима патријаршије.

У садање доба број присталица Анђелића знатно се смањило. Шта више, на знатније празнике он не сме да служи ни у једној Новосадској цркви; јер одмах, чим се он појави, већина излази из цркве, па за одржање поредка, варошка управа мора шиљати полицију свакој оној цркви, у којој служи Анђелић. Да је тако брзо и дубоко пао његов значај и утицај код народа доказује се још и тиме, што његова помоћ и услуга влади била је често од штете самој влади. Тако при последњим изборима, на пример, у Тителу, он је хтео да потпомаже српског кандидата дејакове партаје и то само његово мешање у тај посао, било је довољно, па да многи Срби дејакове партаје напусте свога кандидата.

Остаје још да споменемо неколико архимандрита, из реда којих је сабор обично бирао епископе. У целој патријаршији њих има само *осам*, од којих раковачки Гершић — човек болестан; ковиљски Стануловић и месечки Цветић немају довољног образовања,

а Крушедолски Павишевић и оповски Петровић обвинују се за расипање и упропашћавање манастирског имања. Остају још само два Живковића, Корнелиј и Теофан, и Карловачки администратор Михајловић; од ове тројице најспособније бездински архимандрит Теофан Живковић. Између млађих калуђера, који се налазе при патријаршији и који се одликују образованошћу, може се само изабрати пет кандидата за епископско звање и то: један архимандрит, два протосињела и два сињела. Така оскудица у српској патријаршији односно образованих монаха објашњава се тиме, што је од неког доба међу образованим Србима јако ослабила воља ступати у монашки чин. Кад обратимо пажњу на епархијалне консисторije, богатије манастире и богословску школу, онда ћемо увидети, да монашество међу Србима у мађарској, тако рећи, изумире.

Манастира у српској патријаршији има свега 30 и то: 13 који припадају дољно-карловачкој епархији; 4 Темишварској; 2 вршачкој; 1 пакрачкој и 1 горњо-карловачкој епархији; осталих 6 то су метохије. Сви ти манастири имају укућног имања, које је процењено на три милиона форината и могло би, при доброј управи, доносити годишње 200,000 форината чистог прихода. У свима тим манастирима сада нема више од 60 монаха: где их је пређе било по 10 и 15, сада их нема више него по 2 и 3. Српски монаси у старо доба, кад су се зидали манастири, били су прости грађани, којих циљ није била да поучавају народ, већ да примерно живе; доцније, кад су они примљени у ред клира, црква их је склонила да приме свештенички чин. Дисциплина по манастирима српске патријаршије обдржава се по старим народним обичајима, и само у Фрушко-горским манастирима постоје манастирска правила, која су састављена на саборима од 1733 и 1753 године, но која нису у свему сугласна са деклаторијумом од 1779 и са консисторijалном системом од 1782 године. При том, српски манастири већином су подигнути и обдарени богатим имањем од појединих богаташа за спомен своје душе; неке су подигли сами калуђери; неке калуђери заједно са народом, но већину подигли су српски краљеви или деспоти. Настојатеље и игумане бирало је обично само братство из своје средине, на предлог консисторije; но доцније њих је постављао митрополит у договору са двојицом епископа и то од монаха, који живе при архијерејском двору. Игумани су дужни били обдржавати дисциплину међу братством манастира, а екомномијом манастирском управљали су нарочити намесници, којима је дужно било помагати сво братство. Још митрополит Станковић, у једној

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

www.unil.rs својој окружности, представио је народу српском, да манастири не одговарају како ваља своје позиву, а доцније при патријарху Рајачићу дисциплина је у њима још више ослабила. С тога је црквенско-народни сабор од 1865 године, који је иначе био доста конзервативан по саставу своје, решио да се једном учини крај таквом стању ствари; он пренесе управу над манастирским имањем на главну управу црквенско-народних фондова у Карловцима, што је примљено и одобрено краљевским предписом од 1868. год. Но у самој ствари манастири и владике нису хтели признавати та нова правила, док није сама влада опоменула их на то својим строгим указом од 9 октобра 1873 године. Монашество српске патријаршије слабо је што привредило не само народном, но и духовном образовању. Сами императори: Јосиф, II, Леополд II и Франц I морали су наваљивати на српску јерархију да подигне богословску школу. Последњи сабор у Темишвару, који је држан при крају прошлог столећа, наредио је да се од црквеног имања издаје сваке године по 30,000 форината на просветне цељи, то јест, на образовање духовенства и народа, али то саборско решење још ни до сад није извршено. Само у Карловцима била је основана нека богословска школа, која је постепено онадала, док није сабор од 1865 године мало опоравио и с моралне и с материјалне стране.

Тако је стање црквене јерархије у српској патријаршији по признању самих Срба. Из свега што смо до сад казали, може се лако увидети да православна српска црква у мађарској има да преживи једну велику кризу. У њој се води борба око избора патријарха и неколико епископа; у њој се води борба између двеју партаја на црквенско-народном сабору, од којих једну сами Срби зову клерикалном и назадњачком, а другу црквенско-народном и либералном; у њој се води борба око управе над црквеним имањем, и свему томе још се придружују сплетке мађарске владе, која у таким приликама жели наћи у српској јерархији потпору за своју унутрашњу политику.

(Из православног обозренија.)

Дописи „Сиону.“

Посвећење Епископа Герасима Петрановића.

У Бечу ²⁷/₁₅ Маја 1874. год.

Да је Дунав од старине славенска река, код славена нема сумње. Дунав већим делом тече кроз славенске земље; славени су

му дали то име, славени су први почели бродити по њему!. Сва славенска племена, ма колико од њега удаљена и данас га весело спомињу у својим народним песмама. Горди немци и лакоумни маџари, природни супостати славенства ипак постојано тврде: да је Дунав од памтивека њихова река, а донекле имају и право; јер на Дунаву не влада други до Немци и маџари; јер сво југославенско благо, може се рећи да сплива у Пешту и Беч, па како да и Дунав неби био њихова река? Путујући преко Хрвацке, могао сам жељезницом кренути за Беч; но, једно због неког мог приватног посла, а друго због жеље да видим величанствени Дунав, у Мохачу се навезох на лађу и сретно стигох у Беч. Почем сам уредио послове и неколико се дана већ одморио, ценим да ће вам бити мило сазнати неке околности, које су пропратиле посвећење сад већ посвећеног епископа Которско-Дубровничкога пр. г. Петрановића. Посвећење је било на наш спасовдан у Бечу у цркви... грчкој?! Да се можете боље упознати са овим ванредним посвећењем, нужно ми је да вам опишем ток ствари, које су дејствовале на ово карактеристично посвећење. Даљина Дубровника и Котора од Задра, (у Далмацији) где седи православни епископ, често је спречавала далматинске архијереје у тачном вршењу својих над-пастирских дужности, а усљед тога је најпосле проузроковала и опште негодовање у народу. Бокелџи су у опште људи свесветски, поморци првог реда; они негују своју веру и поштују своју цркву као што и други Срби, па им је било тешко живети без свог архијереја. Тога ради указом царским 6 Новембра 1870 год. би установљена епархија которска за Боку и Дубровник. 24 Децембра 1872 год. новоименовани г. епископ *Петрановић*, као администратор прими управу которске епархије, и тиме разделење између епархије которске и далматинске сљедоваше *фактично*. Бечка влада, без икаква привидног узрока међутим одцепи ове две православне далматинске епархије од патријаршије карловачке и подчини их повоустројеној митрополији буковинској. Котор и Буковина, то су крајње тачке царства аустријскога, па их је ипак усајузио један потез пера у Бечу! Није ли ужасно силна моћ неких данашњих министара! — Српски народ и епископи православни у Далмацији упропастише се читајући ову ненадну вест, и покорно замолише владу бечку, да не кида ланац њихова саобраћаја духовног са српском патријаршијом у Срему. Узалуд беху сви покушаји, узалуд све молбенице цару верних далматинских срба; решење владино оста непромењљиво. Бечка влада и сама се после пађе у забуну, јер су

јој сви администратори карловачки одрешило казали: да не могу посветити новоименованог которског епископа, почем се од стране владе нису тачно извршиле наредбе канона православне цркве. Епископ далматински г. *Кнежевић* то је исто одговорно у Беч. Чувени Хаџман, у надежди да ће запремити на скоро буковинску митрополију умре, а на место њега би наименован митрополитом неки *Бендела*; и овај одма, премда још није каноично ни инсталиран би одређен од Бечке владе да посвети г. Петрановића. Из Беча у Далмацију стиже *наредба*, да гос. Петрановић и далматински епископ Кнежевић без оклевања буду у Бечу за спасов дан.¹⁾ Ја нећу да вам разлажем овде све погрешке бечке владе у овоме послу скроча скроч црквеном, зато прелазим на церемонију посвећења, која ме је свега потресла и у срце дарнула. Знајте да је служило св. службу дванаест лица. Међу овима митрополит Бендела са три свештеника румуна, који готово незнаду ни бекнути славенски; владика далматински и новопосвећени владика которски са два своја свештеника који ни речице неразумеду румунски и четири свештеника грчка, који осем грчкога и немачкога језика незнају ни једнога на свету! Са таким разнородним персоналом почела је св. служба. Клирици који одговараху при служби, осем језика грчкога незнају никаквог другога; а међутим при служби осам лица, која неразуме ни речице грчки!... Нама славјанима јед је парао груди, гледајући ово чудо невиђено; а колико су трпеле племените душе двојице далматинских владика, сâм Бог знаде.. Митрополит Бендела, ако ме очи нису превариле, није добро схватио своје звање; њему би достојније стајала ђорда о боку, нежли архијерејски штâп у руци. Индиферентизам у сваком је звању гадан, а у свештеничком пагубан. Носити одело свештеничко, хранити се хлебом сиромашким; као свештеник вући из државне касе масну месечну плаћу и уживати друга премућства, а не одговарати своје чину и своје високоме звању, дело је са свим неуредно и достојно сваке казни. *По хиљаду пути мање је грешно пред Богом и пред друштвом једаред одрећи се свештенства, нежли неваљалим говором или животом народну мрзост или непријатност на осталу браћу навлачити и рушити оно, што марљиви рад и крвави зној стотина и стотина других подиже на олтар хришћанства.*

До чега још неће доћи наша браћа Срби у Аустрију, ако још и даље њихове ствари овако узтрају!

Станиша Зимовић.

ПОСАВАЦ.

¹⁾ Глагол „мораш“ у Аустрији има особиту моћ, којој се ретко човек може одупрети.

Призрен 26. Априла 1874. год.

Одавно се спремам да вам што и ја одовуд јавим.. Ал' некако овде у Призрену — у овоме дичном и поносном граду српском — ток живота иде сада тако траљаво, да човек једва изврши тек оно, што баш мора и што нетрпни одлагања; а све друго што засеца у приватан и друштвени посао или што управо стоји на вољи човековој, одлаже се некако од данас на сутра, па у томе често преваљује не недеље и месеце, већ и читаве године. Но ви ме с вашим „Сионом“ кога још по несрећи нема да се амо јави, (па и ако смо уверени да га шаљете) и о коме протрубише други листови а и живи гласови „да се сећа и заузимље за ове крајеве изкомаданог и потлаченог ерства,“ — јако обвезасте, да ево преодолех све препреке и незгоде које ми до сад ћутање навезиваху, и узех се за перо да вам јавим шта се и код нас овамо догађа, и што по природи самога предмета понајбоље доликује вашем листу, да на јавност изнешено буде.

Али напред вам кажем, не очекујте повољног извешћа ни са овог краја. За нас овамо као да тек наступају тешке прилике, које изазивљу очајну борбу. До сада се овде знала једна политика — политика Турска. Но сада и Турци и Грци и Цинцари, па чак и Бугари одпочели сваки своју засебну политику према нама Србима, која у место васкрса враћа нас к великоме Петку. Турци хоће да нас као своју рају вавек глобе. Грци поред глобе хоће да нас оназаде и умно и морално; а да то боље и сигурније остваре, узеше и шаку овдашњих цинцара за своје оруђе. — Бугари пак хоће и теже да снагу нашег народа *силом* у своју корист употребе. Они осетивше да ми нисмо противни ако они према Грцима снажни постану; па шта више и да их превазиђу ако су у стању; али нехтедоше или неумедоше да разуму и то, да ми ни за какво благо нисмо вољни да са нашом снагом ма ко други — осем ми сами — располаже; те с тога ударивше и на нас најпре сами, а сад намамише и Турке у своју заједницу да нас преломе. Они заједно са Турцима гди год могу и гди доспу, терају и из школе и из цркве и из општине *име, језик и завичај* српски!

И где чуда! Они вероваше да су тако у стању чуда починити, — вероваше, да би *стару Србију* без велике муке побугарили и са кнежевином Србијом границе најпре своје екзархије, а после и границе своје народности саставили да није вајног Призрена, око кога околности, а највише они сами начинише *гордијев чвор*, који се не да одрешити; *зид*, преко кога они нису у стању прећи; *град*, који над

старом Србијом и једним делом Босне господари. Они сад виде да им прогонства српских учитеља не иду за руком, да и цепање неких српских општина, којима се од стране Екзархије и Цариградско-бугарске општине обећаваху златна брда, неиде онако како им се на први мах чињаше. Они сазнадоше да је Призрен у стању, да српским учитељима чак и у Нишу опстанак ујамчи; јер чуше какво званично упутство доби од Призренског Валије Нишки мутесариф, кад се оно Нишки каматник-Виктор из петних жила упињаше да главног српског учитеља из Ниша дигне, и које упутство гласаше овако: „ако учитељ неради ништа што би било противно законима земаљским, то за *језик* којим он децу учи, никакав га закон на свету окривити неможе. И кад се узме у обзир још и то, да је тај учитељ могао баш ту за себе места наћи и настанити се, онда је то најбољи сведок, да ту има народа, који га жели као учитеља своје деце имати. А никакав закон неможе забранити народу да се учи и просвештава и на туђем, а камо ли на свом рођеном језику.“

Да, Бугари морадоше сазнати да им у залуд пропадоше све ове интриге њихове, па и оне најновије што их започеше пред Портом односно тога, да Срби у Старој Србији воде договоре са Србима у Босни и Херцеговини да за свога патриара поставе митрополита београдског; јер Валија наш Хусни-Паша, на питање Портино одговори на то без околишења, казавши да су то једне само бугарске интриге и више ништа. Те с тога ето ти нам прије 7—8. дана троице Бугарских апостола да изнова промуге по Призрену и одпочну нову политику, а то су: Тома Стајевић трговац и општинар из Врање; Доротеј нови бугарски владика за скопљанску епархију; и неки Антон Дридаревић Велешанин. (Свршите се.)

Ќ Њ И Ж Е В Н О С Т .

Шематизам православне Епархије далматинске за годину 1874.

Немила судба мачем у руци гони нашу браћу све од косовске битке па до данас. Наше је царство пропало, наш народ утонуо у добоко, тамно језеро прошлости, све смо изгубили може се рећи, а веру спасли као што рече А. Павле. Србин радо губи благо земаљско да сачува небеско. Услед ужасних борба у Босни, Херцеговини и другим српским земљама многа се наша браћа склонилише

у кршевиту Далмацији, и бегајући изпод турског јарма падоше у замчице лукаве скупновладе млетачке. Ова, користећи се јуначким мишицама срба у свима ратовима против турака, у место да се покаже благодарна својим најприврженијим новим поданицима, покуша да им отме највећу светињу, наиме *православну веру*. Али срби, ободрени својим свештеницима окренуше плећа млетачким даровима и њиховом ласкању и чврсто се придржаше вере својих предака. Што се је православна вера у Далмацији спасла највећу заслугу има Пећка патријаршија, затим филаделџијски епископи. *Шематизам православне далматинске епархије* за текућу годину белажи имена многих епископа, који су духовну бригу водили о далматинским србима и вели: да је данашња далматинска епархија званично установљена декретом Наполеона I од 17 Септембра 1808 год. — Венедикт Краљевић, бивши босански епископ први је засео на ову новоустројену столицу, на којој се није знао достојанствено уздржати, и за то у Млетке би послан на заточење. *Злосретни Краљевић* беше покушао да поунијати сву нашу браћу, али се жестоко превари. Унију прими неколико просјака у Кричкама, Баљцима и Врљници и у те све три униотске парохije сада их нема више од 125. За ово 125 душа Аустријска влада троши годишње 2350 форинта!! Шематизам далматинске епархије тачно је изражен. Епархија је снабдевена свима средствима да се може развијати и цветати; а то ме је много ползовао високопреосвештени г. Стефан Кнежевић садашњи њен епископ, који се заузима за све, што би могло хаснити овој епархији и коме благодаримо и за то, што је преко својих презвитера целом, далматинском свештенству саопштио следећу

О б р у ж н и ц у.

Професор прав. Богословије у београду, архимандрит Нестор почео је издавати један црквени лист под именом „Сијон,“ као што ћете из приложеног позива видити.

Сваки се свештеник радовати мора овоме појаву с тога особито, што ниједног на нашем језику листа нема, који би могао руководити наше свештенике у великом дјелу службе њове и који би их могао упознати са сувременим положајем духовне књижевности.

Увиђајући дакле важност и велику потребу таковог листа за нашу цркву, консисторија позивље све подручне протопресвитере, да колико они сами, толико и они свештеници из њових протопресвитерата, који се с читањем радо баве, на овај духовни лист не само пренумерирају, него у њега и дописују, саопштавајући му све,

што се односи на славу божију, на обрану свете наше цркве и на црквену повјест Далматинске и околне православне цркве.

12. Јануара 1874 год. У Задру.

Стеван епископ с. р.

Г Л А С Н И К.

Рукоположени су: *Илија Спасојевић* из Босне за *ѓакона* 9, а за *свештеника* 10 Марта тек. год. па је постављен за пароха Брестовачког у округу црноречком.

Јован Радојевић *ѓакон* из Поповице рукоположен је за свештеника 14 Априла тек. год. па је постављен за пароха Рудноглавског, у окр. краинском по молби.

Премештени су: 1. *Јереј др. Августин Круковић* парох правовски у окр. Краинском 23 Марта тек. год. за пароха на парохију вел. Јасиковачку у истом округу по молби.

2. *Јереј Илија Велимировић* парох Речански у окр. краијнском 23 Марта тек. год. за пароха на II парохију Сиколску у истом округу по молби.

3. *Јереј Радосав Борђевић* парох Брестовачки у окр. Црноречком 5 Априла ове год. за привременог пароха Лужанског у окр. Алексинач. по молби.

4. *Максим Јеромонах* ман. Букова премештен је 20 Априла тек. год. за брата ман. Суводола, по молби.

5. *Јаникије Јеромонах* ман. Суводола 20 Априла тек. год. по молби премештен је за брата ман. Букова.

Н е к р о л о г.

1. *Партеније Намесник* ман. Суводола после кратког боловања преселио се у вечност у 62 години свога живота 2 Марта тек. год.

Борђе Протић парох Ришански у окр. београдском после дужег боловања упокоио се 23 апр. тек. год.

Умољавају се г.г. протојереји и намесници да ускоре с пошљањем прикупљеног новца од предбројника нашег листа, јер нам није могуће кредитирати и даље преко 500. предбројника, од којих још ни гроша за ових 5 месеци недобисмо.

Уредништво.